

МІДНИЙ КАЛАМАР

Пам'ятаю, як ще дуже малим стояв я вранці біля наших воріт, а сусідські старші мене хлопчики та дівчатка йшли до школи з червоненькими, вигнутими з фанери, валізками в руках. Вони чомусь завжди глузували наді мною, що я ще малий, жовторотий, а вони вже школярі. І дуже цим чванилися.

Боже, як же мені було прикро і боляче, що я ще не школяр. Так я страждав і довго заздрих старшим сусідам. Але нарешті настав і для мене час іти до першого класу. Учителька посадила мене за першу парту, бо ще був малий зростом. Дивлюся, а на задній парті сидить у тому ж самому класі Ванька Фідів, той сусідський хлопець, що найдошкульніше глузував наді мною, а тут виявилось, що ми уже навіть однокласники.

Вчителька наказала усім новеньким покласти руки на парти і так сидіти протягом уроку не ворухнувшись. А сама ходила по класу і щось там розповідала, а на мене якраз напосілася капосна муха – лізла в очі, кусала за вуха, лоскотала обличчя. Я не зміг довго терпіти її безсовісну і хмолоснув себе рукою по щоці, відганяючи нападницю. Ляск розійшовся по класі. Учителька поквапно підійшла до мене і добряче ударила лінійкою по руці. Мене це дуже обурило, але витримав. Та тільки-но задзвонив дзвоник на перерву я, захопивши з собою букваря і зошита, утік зі школи додому. А знав, що повинен був відбутися ще один урок.

Додому побоявся йти, щоб не сварили, а заховався в куцах і просидів там годину, причікуючи поки діти будуть іти зі школи. Приєднався до них і разом з гомінкою дівворою пішов додому.

Було ще немало дрібних пригод за роки навчання в початкових класах. Усіх і не пам'ятаю. Але один випадок з навчання у другому класі запам'ятався добре. Це були важкі роки часів голодомору 1933 р. Ходив я до школи в старому черевикові на одній нозі, а друга нога була взута в гумову калошу і прив'язана до ноги мотузочком.

В одному зі мною класі навчалися тоді Зелінськнй Фаня і Ровінський

Володя, обидва старші мене років на два. Вони були синками колишніх прислужників роздільського поміщика Делійського, який понавозив їхніх дідів десь аж з-під Варшави. В революцію поміщик кудись подівся, а його слуги, тепер безземельні пролетарі, стали активістами совітської влади. За наказом Москви вони грабували у селян всі харчові запаси, розкуркулювали своїх односельців, утворювали колгоспи, руйнували церкви, відправляли українців до Сибіру тощо. Селяни називали їх «ляхами», а вони селян – мужиками. Між цими двома хлопчиками і мною була якась несвідома неприязнь. Ми часто воювали між собою. Вдвох вони перемагали мене – надають стусанів, зірвуть з голови картуза або шапку і закинуть подалі. Але якщо одного з них чомусь не було в школі, то з іншим, один на один, я справлявся добре – наб'ю його, як сам захочу. А коли обидва в школі – товчуть мене. Одного разу в слякотливу осінню погоду вони напали на мене. Я, відбиваючись, утік і загубив у болоті калошу. Прийшов додому лише в одному черевикові. Коли тато запитав, де поділася калоша, я йому розповів усе про мої стосунки з тими двома недругами-однокласниками. Він мене розкритикував, присоромив, що я уже не малий, а не можу впоратися з двома нападаками. Розповів, як його колись в дитинстві на містку перестріли два хлопчики з іншого кутка села з залізними паличками (тоді була така мода), хотіли побити, але, завдяки рішучим і хоробрим діям та прийомам він їх переміг. На цьому розмова наша закінчилася. Але я був підбадьорений, зрозумів, що не буду вдома покараний, якщо наб'ю їх добре.

Не було в тодішніх школярів ні кулькових, ні авторучок. Ми прив'язували пера до патичків і так писали. Каламарів-невиливайок (чорнильниць) також ще не було. Кожний носив атрамент (чорнило) у пляшечці. Часто усі ми бігали замурзані різнокольоровим атраментом, зробленим з ягід бузини чи хімічного олівця. Але в мене була перевага над іншими школярами, бо я знайшов десь мідну кульку величиною з гусяче яйце, що мала отвір з різьбою, який я затуляв дерев'яним корком, щоб не розіллявся атрамент. Ця мідна кулька-каламар колись прикрашала поруччя панського

залізного ліжка.

На другий день після розмови з батьком я уже не міг дочекатися закінчення уроків, щоб розправитися з Ровінським, бо Зелінського не було в школі. Коли прозвонив дзвінок з останнього уроку, я першим вибіг із класу, двері якого склалися з двох половинок – одна відчинялася, а друга була закріплена шпінгалетами. Я заховався за причинену половину дверей і причікую свого противника з мідним каламарем у правій руці. Усі учні повибігали з класу, а Ровінський чекає, поки наша учителька Наталя Марківна Бафталовська збере свої книжки і зошити, щоб вийти разом з нею і прикритися її захистом. Але витримки в нього не вистачило: підійшов до дверей, виставив голову, щоб виглянути і переконатися, чи я вже пішов додому. і в той момент я сильно вдарив його важким мідним каламарем у перенісся. Він упав на підлогу, обливаючись червоною юшкою, що текла з розбитого носа.

Я переможно побіг додому і розповів татові про свій «подвиг». Ну, звичайно, батько насварив мене добре, сказав, що він пожартував учора, коли розповів про свою пригоду в дитинстві з двома хлопцями на містку, і категорично заборонив мені робити таке в майбутньому. Але дивно, що після того удару, мої недруги більше ніколи не чіпали мене, навіть коли були в школі обидва.

Нехай Бог простить мені, грішному, за те, що я порушив мораль: «Якщо тебе ударять по одній щоці, то ти підставляй другу». Але хто з нас не грішний?